

Skickas till

kommunstyrelsen@bromolla.se 2025 03 31

Synpunkter Översiktsplan, dnr 2024/846

Naturskyddsföreningen Kristianstad/Bromölla har tagit del av översiktsplanen (ÖPL) som ska vägleda Bromölla kommun fram till år 2045.

Sammanfattning:

Generellt ser föreningen positivt på ÖPL och hur den ska vägleda kommunens långsiktiga utveckling, dock med några tilläggsförslag angående ~~vattenmiljöer~~, specifika naturområden och en mycket stark varning för ensidig ståndpunkt angående elproduktion. Ståndpunkten om elproduktion kan stå i stark kontrast till översiktsplanens målsättning om hållbar utveckling och bör därför noga genomarbetas och förtydligas. Slutligen: Bromölla kommun är fantastiskt rik på natur- och kulturmiljöer. Låt den förbli det med hjälp av rätt planering.

Särskilt bra inslag i Översiktsplanen:

- Områden som ska förbli tysta planeras in
- Områden som kan bebyggas markeras i hela kommunen (utan krav på detaljplaner)
- Bromölla tätort förtätas med fler flerbostadshus
- Cykelvägar byggs ut speciellt till områden utan kollektivtrafik

Tilläggsförslag (*utförligare hänvisningar till plantexten finns under nästa rubrik*):

- angående kompensationsåtgärder: Förtydliga att kompensationsåtgärder enbart sker där sådana är lämpliga och inte förstör naturvärden
- angående Bilaga 1 - Rikshintressen, skyddade områden och miljökvalitetsnormer. Det är en brist att förekomsten av fältnocken inte alls nämns och lyfts.
- angående ensidigt ställningstagande om planerbar elproduktion. Denna målsättning om elproduktion innebär i praktiken många års väntan på utbyggnad av överföringskapacitet, kärnkraft eller storskalig vattenkraft. Denna väntetid skulle innebära stora CO₂-utsläpp och det är därför inte förenligt med målsättningen om hållbarhet. Vi föreslår en noggrann analys av hur Bromölla kommun kan bli självförsörjande på el, som man då kan bygga målsättningar ifrån. Vi undrar även om det är avsikten att bygga ny kärnkraft i Bromölla kommun? Om så är fallet bör det uttryckas tydligare, så att läsaren/medborgaren får möjlighet att ta ställning till det.
- Vi anser att Bromölla kommun bör komplettera översiktsplanen med en Naturvårdsplan som kan utgöra underlag för övrigt planarbete.
- Vi anser att det vore lämpligt att använd GIS för att få in allt på en karta t ex inte fornlämningar i en karta för sig.

Utförliga beskrivningar av ovan listade tilläggförslag, med koppling till plantexten:

Förtydliga att kompensationsåtgärder enbart sker där sådana är lämpliga och inte förstör naturvärden (punkt 4.4.2):

Kompensationsåtgärder kan vara lämpliga för grönområden med låga naturvärden, men utgör däremot en mycket stor risk vid tillämpning på områden med medel till höga naturvärden. Kompensationsåtgärder måste därför användas med stor försiktighet och noggrann förankring hos aktörer med kunskap om naturvärdena. Även grönområden i stadsmiljö kan hysa rödlistade arter. Vi förespråkar att förtydliga att kompensationsåtgärder enbart sker där sådana är lämpliga och inte förstör naturvärden.

Komplettering av Bilaga 1 - Riksintressen, skyddade områden och miljökvalitetsnormer

I texten nämns i allmänna ordalag att i odlingslandskapet längs *Tostebergakusten, med lång hävdkontinuitet och rik förekomst av naturbetesmarker återfinns art- och individrika växtsamhällen. (sid 2) och längre fram (sid 4) att Edenrydområdet innehåller stora arealer betesmark och fuktigare hagar med saltpåverkad flora. Naturtyperna utgörs av laguner, havsstrandängar av Östersjötyp, artrika silikatgräsmarker nedanför trädgränsen samt fuktängar med blåttåtel eller starr.* Konsekvenser som SWECO nämner i sin bedömning i Riskbedömningarna är korrekta men till riskerna för Tostebergakusten (Edenryd-Nymölla, områden av Riksintresse samt Natura 2000) bör tillfogas upplysningen att Edenrydsområdet även hyser den antalsmässigt största lokalen för fältnocka i Sverige. Fältnocka är en av kommunens tre ansvarsarter, dvs. kommunens mest sällsynta och hotade art/er. Lokalen ägs av kommunen och arten är helt beroende av att betas av kor.

Stark varning angående elproduktion (punkt 4.7.9)

Självförsörjning av el och energi är viktigt att noga tänka igenom angående krisberedskap. Enligt ställningstagandet i ÖVP vill kommunen verka för planerbar elproduktion. Det är svårt att tolka kommunens ställningstagande (inklippta i kursivt nedan) som annat än ett vurmande för kärnkraft eller storskalig lokal vattenkraft inklusive utbyggnad av överföringskapacitet. Avfärdandet av storskaliga vindkraftsanläggningar med formuleringen ”Större delen av kommunen yta *anses* olämpligt för utbyggnad av vindkraft” (avsnitt 4.7.9. sid 58) och med senare hänvisning till bl a totalförsvarets intresse känns också märkligt. Totalförsvaret lyder under regeringens direktiv och i många länder anses det gå att kombinera försvar med vindkraft – det bestäms alltså inte av någon naturlag utan av vilka direktiv försvaret får av landets regering. Vi anser att det innebär ett grundproblem för en översiktsplan att bygga in ensidiga politiska ställningstaganden angående energifrågan. De kan dessutom visa sig bli omöjligt att efterleva. Vi har svårt att tro att formuleringen i ÖVP om “*Använda lämpliga områden till fossilfri energiproduktion*” avser byggnation av kärnkraftverk i Bromölla kommun. Men om det är avsikten är det en omfattande fråga som bör lyftas och förtydligas och förankras hos allmänheten etc. Vi skulle i stället kunna tolka ställningstagandet som ett

önskemål att någon annan ska leverera denna el till kommunen och att kommunen därmed inte vill efterleva de inledningsvis vackra orden om att skapa ett hållbart samhälle. Naturskyddsforeningen har nyligen räknat ut att den tid som går fram tills det att planerbar elproduktion i form av kärnkraft står klar, innebär fortsatt stora CO₂-utsläpp <https://www.naturskyddsforeningen.se/artiklar/karnkraftsfallan-analys/>. Dessa utsläpp kan Bromölla kommun hindra genom att snabbt bygga ut förnybar elproduktion samt stimulera till utbyggnad av energilagring och därmed arbeta för ett hållbart samhälle.

Ställningstaganden inklippta från ÖVP sid 58:

- *Verka för ett leveranssäkert system för en planerbar elproduktion som fungerar även vid tidpunkter då varken vindkraft eller solen kan garanteras.*
- *Kommunen ska lägga särskilt fokus på energifrågornas koppling till klimatet.*
- *Bromölla kommun är restriktiv mot storskalig vindkraft.*
- *Bromölla kommun ser positivt på fjärrvärme och fjärrvärmenätet ska därför efter behov fortsätta byggas ut. Verka för att ny bebyggelse ska ha möjlighet till anslutning till fjärrvärme.*
- *Verka för en ökning av fossilfria energikällor och energilagring. Använda lämpliga områden till fossilfri energiproduktion och energilagring. Exempelvis etableringsytor med färre målkonflikter, som kontaminerad mark som inte kan användas för bebyggelse eller odling. Hänsyn ska tas till exempelvis bevarandevärden och riskfaktorer.*

Särskilt bra inslag i Översiktsplanen

Planen har en bra inriktning på klimatanpassning mot bakgrund av stigande havsnivåer. Detta i sin tur kan styra bebyggelse och skydda värdefulla strandmiljöer.

Förtätning av bebyggelse minskar behovet av ny markexploatering, och medför ett bättre utnyttjande av befintlig infrastruktur som vägar, V/A system, kommunikationer mm. vilket miljömässigt är fördelaktigt.

Grönytor kan ersätta hårdgjorda ytor och öka markens förmåga att omhänderta kraftiga regn. Enligt konceptet 3-30-300 i urbana miljöer finns förutsättningar för den biologiska mångfalden och för att förbättra livskvaliteten för de boende.

Bevarande av naturområden är avgörande för biologisk mångfald, ekosystemtjänster och människors välbefinnande. Detta ska kommunen slå vakt om. Bromölla kommun har flera Natura 2000-områden. Dessa områden är viktiga för att bevara värdefulla naturtyper och biologisk mångfald.

Kommunen har stora möjligheter att utveckla sin attraktionskraft genom att utveckla tillgången på blåa och gröna strukturer. De kan fungera som spridningsvägar för växter och djur, men även skapa rekreationsmöjligheter som cykel- och vandringsleder. Ett sammanhängande nätverk av blågröna korridorer som förbinder kommunens skyddade och

oskyddade områden skulle ge effekt. Översiktsplanen kan användas i detta sammanhang för att styra bebyggelsen och skydda värdefulla miljöer.

Kustremsan mellan Valje, Edenryd och Krogstorp har en skärgårdsliknande natur och innanför stranden finns stora öppna strandängar med artrik flora. I området finns ansvarsarten fältnocka vilket dock inte nämns i ÖVP nu.

Övrigt

Eftersom mycket av de synpunkter vi framförde i ett inskickat yttrande redan år 2015, i anslutning till en plan som kommunen gjort för en period fram till 2030, fortfarande är aktuella lägger vi in dem nedan i kursiverad stil. Vi har dock kompletterat och justerat dessa i någon mån, baserat på underlaget till den nya översiktsplanen (dvs den till 2045).

Våra synpunkter på Översiktsplan 2030, Bromölla kommun.

Arbetet ger en ganska klar och tydlig bild av kommunens planer för den närmaste tiden. Underlaget som presenteras är digert, men hade behövt uppdateras vad beträffar aktuella naturförhållanden. Alla uppgifter har ett stort antal år på nacken (se Artportalen).

Kommunen har tre ansvarsarter (se Länsstyrelsen). Den ovanliga kärnockan, som hade landets enda förekomst vid Levräsjön, har ej återfunnits på flera år. Fältnockan finns nästan bara i Bromölla kommun. Den kollas varje år. År 2024 fanns den på fyra lokaler (Råby fanns inte med i underlaget till ÖPL 2030). Tillsammans utgör förekomsterna inom kommunen minst 80 % av Skånes och landets bestånd, varför vi har ett stort ansvar för artens fortlevnad. En ytterligare ansvarsart är den rödlistade luddfingerörten, som har sin huvudsakliga utbredning på välhävdade, relativt torra betesmarker i Bromölla. Till exempel växer den vid samåkningsparkeringen vid Folkets Husgatan. Den blommar i maj men tyvärr övertäcktes platsen redan i maj 2024 av röjningsrester.

Vissa områden som tas upp i Natur, Kultur och rekreation var då föremål för reservatsbildning. De mest värdefulla markerna nordväst om Siesjö har tyvärr inte blivit reservat p.g.a svåra ägandeförhållanden. Gyetorp har blivit reservat. Det förtjänar också att påpekas att Natura-2000 områdena innebär att svenska staten förbundit sig att säkerställa dessa gentemot EU, i normalfallet genom att bilda naturreservat. Översiktsplanen är ett passande ställe att ge uttryck för fler reservat inom kommunen (Bromölla kommun har förhållandevis få). I detta sammanhang bör påpekas att vad som är rapporterat till Artportalen alls inte täcker in allt. Visserligen har kommunens alla delar inventerats avseende flora ideellt på 90-talet. Allt är inte inlagt på nya Artdatabanken och dessutom kanske arten är funnen inom inventeringsrutor men inte rapporterad för mer än en lokal. Denna lokal sammanstämmer kanske inte med eventuellt byggområde. Naturen är mer dynamisk än man kan föreställa sig, varför det oftast är nödvändigt att kontrollera förhållandena på plats.

Riksintressen täcker en mycket stor del av kommunens yta, vilket påpekas ett flertal gånger. Riksintressen är ett uttryck för stora allmänna intressen och därmed något att vara stolt över, istället för att betrakta dem som enbart hinder för exploatering. Den angelägna graderingen i olika grader av värdekärnor som efterlyses kommer inte någon annan att göra. Det är upp till kommunen själv att, genom egna undersökningar och analyser, ta fram förslag till tolkningar som sedan kan diskuteras med länsstyrelsen. Som en produkt av ett sådant arbete skaffar sig kommunen en djupare kunskap om områdena och deras värden, och förhoppningsvis en större förståelse för de allmänna intressena. En naturvårdsplan värd namnet har länge efterlysts.

Hitintills har det bara blivit sammanställningar av vad som har skrivits i andra skrifter. Ingen värdering i olika områden som måste skyddas.

Den pågående satsningar att bygga bostäder i Norreskog-Allarp måste förenas med bra kollektivtrafiklösningar. Kanalstigen vid Skräbe å är en lugn och behaglig oas nära centrum och den alsumpskog som löper norrut därifrån måste bevaras intakt och inte drabbas av nya kollektivtrafiklösningar eller dylikt.

Områden där industrier och andra företag kan förläggas är en nödvändighet för att få hit flera verksamheter och mark för detta finns i stor utsträckning redan idag inom Åbylyckorna. Ängs- och betesmarken i anslutning till Jägartorpet bör bevaras och det finns ingen anledning att börja exploatering öster om väg 116.

Västra porten, mellan gamla och nya E22, bör vara rätt satsning med tanke på störningarna från vägar och järnväg. Den ökningen av ytor där industrier och andra företag kan förläggas bör räcka ett antal decennier.

Grönområden bör kompletteras på några punkter. I Gualövs Strandskog bör även tallskogen norr om järnvägen inkluderas, den är flitigt utnyttjad som strövområde. Norreskog bör läggas till listan – det är den mest tätortsnära bokskogen för Bromölla och mycket omtyckt för kortare utflykter. Östergatan angränsar inte till Branthalla, området är en del av Branthalla, som blivit avskuret av väg 116. Området är botaniskt rikt med t ex backsippa, luddfingerört, St Pers nycklar, lundtrav m fl arter typiska för välhävdade, torra-friska betesmarker.

Områdena Valje strand och Strandvik berör gammal kulturmiljö med hotade arter och naturtyper, vilket måste beaktas vid exploatering.

Landsbygdsutveckling i strandnära lägen låter ju inte så allvarligt om det stannar vid de åtgärder för friluftsliv som skrivs här. Det får dock inte utvecklas till fler villor av större sort som idag skämmer både Orudden och Norreskog.

Cykelvägsutbyggnaden är positiv. En viktig länk i nätet, nämligen längs Levasjövägen (främst Valje-Håkanrydsvägen där vägren är nästan obefintlig). Bra

att den finns med i planen. En sådan länk skulle knyta ihop befintliga cykelvägar på ett bra sätt.

Områden utan störande ljud nämns som önskvärda. Dessa måste ritas in snarast. Så man kan undvika motortrafikbuller m.m. i god tid. Det är få ställen i kommunen där bakgrundsljud inte hörs vid viss vindriktning. För oljud från motorvägen är det de mest förhärskande sydliga vindarna. Antagligen finns ett riktvärde men även ett svagt ständigt "buller" kan vara störande i en i övrigt fantastisk naturmiljö.

för Naturskyddsföreningen i Kristianstad och Bromölla

Anita Gunnarsson
ordförande